

Zkouška síly očního kontaktu

Rád bych představil některé názory dvou profesionálů, ovčáků z kolébky soutěží v pasení ovcí. S panem Lloydem jsem se seznámil na jeho farmě přímo v srdci hornatého Walesu, Roba Garlingera ze Severního Irsku jsem poznal v loňském roce, posuzoval trialy v soutěžích v pasení ovcí v Koclířově.

Profesionál cvičitel

Výcvik ovčáckých psů (ve Walesu ovčácký pes rovná se border kolie, jiné plemeno psa se tam k pasení ovcí a skotu nepoužívá) je hlavním zdrojem obživy manželů Lloydových. Chov samotných ovcí (mají jich na dvě stovky) ani chov asi deseti nádherných koní by je prý neuživil. K výcviku mají na farmě ideální podmínky, cvičiště je hned u domu, zcela ohraničené, s mírným stoupáním směrem od vstupu. Lloydovi, stejně jako téměř všichni profesionální cvičitelé, drží pro výcvik psů skupinu asi 10 ovcí, které rozdělují na dvě stádečka (jiný typ ovcí se používá pro výcvik psů začátečníků a jiný pro psy pokročilé). Práce se speciálně vybranými ovcemi celý výcvik urychlí a chrání psy před frustrací z neúspěchů. Po určité době se ovce prodají. Náklady na jejich držení jsou velmi nízké, přitom pomohou získat trénovaného psa. Taková investice se bohatě vyplatí.

Zajímalo mě, jak rychle se dá pes k pasení vycvičit. "Každý pes je jiný, výcvik může trvat několik měsíců i roků. Práci podstatně urychlí, učí-li se jeden pes od druhého. Já psy pro ovčáky jen připravuji, doladit si je musí každý sám.", říká pan Lloyd. "Mezi ovčákem a psem se může vytvořit opravdu dobrý pracovní vztah až asi za tři roky. Psi, stejně jako víno, dozrávají a zvyšují kvalitu časem. Zkušený pes který rozumí ovcím a ví co se od něho čeká, se pak nedá nahradit penězi."

Veledůležité rady

Od pana Lloydona jsem se dozvěděl několik zásadních věcí. Řekl, že výsledek, tedy to jak pes bude umět pásat ovce, bude záležet především na mně. Většina border kolíí má pasení v krvi, zkazit to prý mohu jedině já. Při krátké výcvikové instruktáži mi pan Lloyd zdůraznil, že nemám v žádném případě pro psa používat fyzických trestů: „Mnohem jednodušší, než problémy napravovat, je jim předcházet. Když už ale nějaký nastane, mnohem efektivnější než trestat, je vrátit se ve výcviku o několik kroků zpátky. Fyzické tresty jen přispívají k tomu, že pes pracuje protože musí a ne proto, že chce a dělá mu to radost. Jaký je pak výsledek porovnají li se oba typy práce je, myslím, jasné. Psa raději než trestat je lepší odměnit, nejlepší odměnou pak je pochvala. U některých psů se zdá, jako by jim bylo jedno jestli je chválíte či ne, ale ačkoliv radost z pochvaly nedávají najevo, věřte, vždy ji ocení.“

Abych prý správně pochopil tajemství úspěchu ve výcviku border kolíí v pasení ovcí, upozornil mě na základní a velmi významnou vlastnost většiny borderek: „Chtějí za každou cenu člověku vyhovět a tak dělají hlavně to, co se naučí, ať již od člověka nebo od ostatních psů - když se něco naučí špatně, pak to také dělají špatně.“ Proto bych se měl vyvarovat hlavně dvou nejzávažnějších chyb. První chybou by bylo, kdybych psa v případě, že udělá něco špatně nebo nedbale, ihned neopravil. Pokud bych mu toleroval nesprávně provedený příkaz, bude následně oprava špatného návyku mnohem těžší. Druhou, neméně závažnou chybou je příliš rychlý postup při výcviku. Nemá žádný význam v něm pokračovat, když pes stoprocentně nepochopil, co po něm chcete nebo požadovaný cvik odmítá vykonávat. K tomu pan Lloyd dodal: „Obecně se toto dělení chyb dá aplikovat na jakýkoliv výcvik psů. Kdyby všichni cvičitelé porozuměli systému myšlení psů a tyto chyby odstranili, problémy s výcvikem psů by tím prý byly téměř vyřešeny.“

Na závěr mi pan Lloyd dal další veledůležitou radu: "Nejdříve si přečtěte co možná nejvíce knih zabývajících se výcvikem ovčáckého psa, prohlédněte si videozáznamy, naučte

se povely, důkladně si rozmyslete a rozvrhnete postup výcviku. Pak teprve začnete se psem pracovat. Čím více se o výcviku dozvíte před jeho zahájením, tím méně chyb uděláte."

Profesionál posuzovatel

U Roba Garlingera mě zaujaly jeho postřehy týkající se výběru vhodného psa pro práci se zvířaty. Stejně jako pan Lloyd radil, aby se každý dříve než si pořídí štěně, než ho začne určitým způsobem vychovávat, a pak opět dříve než začne s jeho výcvikem v pasení, pořádně zamyslel: „Je třeba hodně přemýšlet nejen o psovi, ale i o sobě, o farmě a o zvířatech, které má pes pásat. Výběr psa a hlavně program jeho výcviku by měl být podřízen například i tomu, jakého jste založení ve své povaze, jaké velikosti a jak členěná je vaše farma. Je třeba vybírat i podle toho zda máte málo nebo hodně ovcí, zda máte ovce mohutné a tvrdohlavé nebo lehce stavěné a ovladatelné, zda chcete aby pes pásal jen ovce nebo i skot. Rozmyslete si, zda chcete aby pes pracoval samostatně (aby na povel vyběhl a přivedl stádo), nebo aby plnil přesně vaše jednotlivé příkazy. U psa si všimněte, má-li těkavý nebo upřený pohled, zda rád obíhá velké prostranství nebo běhá těsně u stáda, zda rád hodně a dlouho pracuje nebo je spíše flegmatictější, zda je silný a statný, ale klidný a jemný nebo zda rád na ovce "přitlačí". Každý pes je jiný, je třeba vyzorovat k čemu má vlohy, kladné vlastnosti včas podchytit a rozvinout, záporné pak co nejvíce potlačit.“

Za velmi důležité Rob Garlinger považuje to, aby se pes uměl sám rozhodovat. Nemá rád absolutní poslušnost (psa robotika). Soutěží již 30 let, ale měl prý jen 2 výborné psy. Prozradil nám, že s mladými psy první dva roky často trial ani nedokončil. Pak se ale najednou situace obrátila. Ve srovnání se psy, tzv. „rychlouška“, kteří zůstávali na úrovni střední výkonnostní třídy, jeho psi, kteří se učili samostatnému přemýšlení při práci postupně a cíleně, se později dostali výkonnostně mnohem dále.

Posuzování práce psa

Při posuzování práce psa na soutěžích je třeba vycházet z toho, že ačkoliv jsou pravidla pro všechny stejná, každý pes je jiný a pokaždé jiné jsou i podmínky pro jeho práci. Na začátku závodu je nutné hlavně pozorovat ovce, jak se chovají a jak na psy reagují. Podle toho se pak má posuzovat více nebo méně přísně. Při rozhodování o výši penalizace je vždy určující jak reagují a jakou linii při pohybu udržují ovce, nikoli co dělá pes. Pes většinou dokáže daleko lépe než člověk odhadnout, co ovce v příštím okamžiku chtějí udělat. Radil nám, českým rozhodčím, abychom si při hodnocení práce ovčáků a jejich psů nechali rezervu bodů pro dalšího, na start mohou ještě nastoupit ti lepší. Co dělat při rovnosti bodů soutěžících? Podle jeho mínění je řešením buď oba psy pustit znovu na start nebo se podívat do záznamů a posoudit, který pes měl lepší ty úvodní, důležitější pasáže trialu, tedy outrun a lift (vyslání a vyzvednutí).

Něco jiného je, posuzuje li prý klasickou sportovní soutěž nebo farmářskou zkoušku pracovní upotřebitelnosti. Pracuje li pes s malým stádem a navíc stále trénuje parkury s klasickým rozestavením překážek, může mít vynikající sportovní výsledky. Má-li pak ale ukázat co v něm je u velkého stáda ovcí, může úplně pohořet. Stejně tak pes, kterému v praxi u velkého stáda není žádný úkol problémem, může skončit na klasické soutěži v anglickém stylu s malým počtem ovcí ve skupině v poli poražených. Při vedení velkého stáda běhá pes do široka, tlačí boky stáda dovnitř, říká se, že „zametá“. Pohybuje se v poměrně krátké vzdálenosti od ovcí, občas musí být i důraznější. Při práci farmář většinou odpustí psovi, když „kousne“ ovci do čumáku, nemá však rád, když ji „štípne“ do nohy (ovce by pak mohla špatně chodit). Při soutěži bývá „štípnutí“ do nohy někdy pouze penalizováno srážkou bodů, avšak „kousnutí“, zvláště to nevynucené, bývá většinou klasifikováno jako diskvalifikace. Při vedení malého stáda na soutěži pes zbytečně kolem ovcí neběhá a většinou od nich udržuje

větší odstup. Rozdíly mezi kousnutím a štípnutím jsou minimální, obojí bývá většinou tak jemné, že ovci neublíží. Dobrý pes kousnutí nebo štípnutí jen naznačí, zuby mu „cvaknou“ naprázdno. Ovci to ale téměř vždy přivede k ústupnému manévru.

Zkouška síly v očích

Dobrý farmářský (ale i soutěžní pes) by měl být v povaze velmi vyrovnaný a vnitřně silný, měl by mít tzv. „sílu v očích“. Sílu psa v očích Rob Garlinger zkouší u malého stáda v ohradě o průměru zhruba 10 metrů. Psa vypustí psovod volně do ohrady k několika ovčím a „naoko“ si ho nevšímá. Ovce se okamžitě postaví čelem k psovi, jsou připraveny se mu bránit. V tu chvíli většinou přichází hra kdo psychicky zvítězí, ovce nebo pes. Pes se pomalu, co noha nohu mine přibližuje k hlavám ovčí, většinou typickým plíživým, přikrčeným pohybem. Síla oka psa se posuzuje podle toho, jak blízko přijde k ovčím než „cvakne“ (udělá rychlý pohyb směrem k hlavě některé ovce a naznačí kousnutí). Slabý pes zaútočí z větší vzdálenosti. Příliš sebevědomý pes má tendenci ovci, která se nejvíce vzpouzí, trestat. Vyrovnaný pes ovce ovlivňuje pohledem tak dlouho, až uhnou pohledem a spořádaně opustí své místo. Kritický bod „cvaknutí“ je nutné posuzovat podle ovčí (je-li některá příliš vzpurná a útočí sama, je třeba ji ze skupiny vyřadit). Velký vliv má také vzezření psa. Ovce se více bojí světlejšího oka, případně tmavé hlavy psa.

Psy Rob Garlinger rozděluje na ty, kteří spíše při práci stojí, neradi si lehají (těm on sám dává přednost i když není jejich práce tak líbivá) a na ty hodně „čumivé“, stále zalehávající (i to se dá při té zkoušce v malé ohradě poznat). Je dobré v chovu občas tyto psy propojit (tím se rozumí nakrýt např. fenu, která pracuje hodně očima, psem, který je při práci důraznější).

Závěr

Z názorů profesionálního cvičitele a posuzovatele psů je jakékoliv poučení velmi cenné. Jsou to znalosti a zkušenosti nashromážděvané mnoho a mnoho let. Pokud se jejich radami budeme řídit, výcvik psů v pasení ovčí nám to velmi usnadní. Poučení si mohou vzít i cvičitelé z jiných oblastí kynologie.

Pozvánka na Mistrovství ČR v pasení ovčí

Ve dnech 28. až 30. září 2007 proběhne v Koclířově na Svitavsku Mistrovství ČR v pasení ovčí. Na jeho pořádání se bude podílet několik organizací, posuzovat přijede zástupce mezinárodní organizace International Sheep Dog Society. V pátek se můžete těšit na ukázkový farmářského typu práce, v sobotu na klasický anglický parkur ve třetím výkonnostním stupni, v neděli pak bude školení a beseda s rozhodčím. Mistrovské soutěže by měly být zároveň součástí kvalifikace závodníků za Českou republiku pro International trial 2008 - mistrovství světa pořádané 11. až 14. září 2008 v Llandeilo v Jižním Walesu.

Radko Loučka